

До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03
у Національному університеті «Одеська
юридична академія»
65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23

В І Д Г У К

**офіційного опонента на дисертацію
Чупрікової Ірини Леонідівни «Допустимість доказів у світлі нового
Кримінального процесуального кодексу», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 –
кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність**

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Однією із гарантій забезпечення вирішення завдань кримінального процесуального провадження є вдосконалення інституту допустимості доказів. Прийняття КПК 2012 року суттєво удосконалило норми, що стосуються доказів та доказування у вітчизняному кримінальному процесі. Зокрема новий КПК значно розширив можливості сторони захисту в правах по збиранню доказів, визначив допустимість та належність доказів, закріпив процедуру та підстави визнання доказів недопустимими, тощо.

Необхідно також відзначити, що однією з ознак, яка характеризує рівень розробки проблеми, як правило, вважається наявність проведених наукових досліджень та опублікованих за їх результатами праць. Незважаючи на досить значну кількість наукових робіт, присвячених дослідженню доказового права і торії судових доказів, комплексні наукові дослідження їх сутності та змісту з врахуванням новел закріплених КПК 2012 року відсутні. Сказане обумовлює актуальність теми дослідження І.Л. Чупрікової «Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу».

Окремі аспекти проблем допустимості доказів відповідно до КПК 2012 року досліджуються у наукових працях вітчизняних науковців: Н.М. Басай, В.В. Вапнярчука, В.П. Гмирка, Т.В. Лукашкіної, М.А. Погорецького, Д.Б. Сергєєвої, М.М. Стоянова, М.Є. Шумило та інших науковців. Утім

законодавчі новели сьогодення, закріплені у КПК України, обумовлюють необхідність звернення до їх аналізу у межах комплексного дослідження з урахуванням новітніх підходів до розв'язання низки питань, що виникають у зазначеній сфері.

Також актуальність цієї теми підкреслюється її відповідністю цільовій комплексній програмі Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (номер державної реєстрації 0110U000671) на 2011-2015 рр..

Високий рівень вірогідності й наукової обґрунтованості результатів проведеної роботи забезпечено використанням дисертантом значного обсягу узагальненого теоретичного матеріалу, проведенням ретельного аналізу рішень Європейського суду з прав людини, рішень Конституційного Суду України, чинного законодавства України та правозастосовної практики з відповідних питань.

Автором чітко визначено **мету** дослідження – дослідження теоретико-правових аспектів допустимості доказів як властивості за КПК 2012 р. та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення кримінально-процесуального законодавства у цій сфері (с.6 дисертації). Для досягнення цієї мети дисертант поставив перед собою низку основних завдань, які, як свідчить текст дисертаційного дослідження, автору вдалося вирішити. До таких завдань належить: охарактеризування нормативної основи допустимості доказів за КПК 2012 року; дослідження практики Європейського суду з прав людини та загальних судів України щодо допустимості доказів; характеристика критеріїв допустимості доказів (належні суб'єкт та спосіб збирання, надходження з належного джерела та законодавчо встановлена процедура фіксації); з'ясування умов, які впливають на допустимість доказів; дослідження допустимості окремих категорій доказів (докази, отримані з порушенням принципу поваги честі та гідності, результати негласних слідчих (розшукових) дій та дані, отримані за допомогою поліграфа, гіпнозу); формулювання пропозицій щодо удосконалення кримінально-процесуального

законодавства у частині регулювання допустимості доказів.

Розв'язання поставлених задач, які були сформульовано у логічній послідовності на початку дисертаційної роботи, дозволило її автору досягти вищевказаної мети.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Здобуті дисертантом результати базуються на комплексному використанні методів наукового пізнання, зокрема, діалектичному методі, який дозволив поглибити понятійний апарат, з'ясувати сутність категорії «допустимість доказів»; історико-правовому методі, що застосовано для аналізу генези наукових поглядів щодо правового регулювання допустимості доказів; порівняльно-правовому методі, який дав можливість провести аналіз міжнародних актів і законодавства України в частині правового регулювання допустимості доказів; статистичному методі, яким автор оперував у процесі дослідження окремих особливостей судових рішень, що стосуються допустимості доказів. Зазначені наукові методи дослідження застосовані у взаємозв'язку і взаємозалежності.

Нормативним підґрунтям дисертаційного дослідження є Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України, закони України і підзаконні нормативно-правові акти, рішення Європейського суду з прав людини, законодавство деяких зарубіжних країн.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять: рішення Європейського суду з прав людини; рішення Конституційного Суду України; узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та інших судів; матеріали кримінальних проваджень; судові рішення, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень; результати анкетування слідчих, керівників органів досудового розслідування, співробітників органів прокуратури (2014 р.) – усього 73 особи.

Дисертація містить значну кількість положень, що характеризуються **науковою новизною**. До таких, на думку офіційного опонента, у першу чергу

слід віднести наступні положення: дисертація І.Л. Чупрікової є спеціальним комплексним дослідженням теоретичних, методологічних та практичних аспектів проблеми допустимості доказів за КПК 2012 року, з урахуванням прецедентної практики Європейського Суду з прав людини та національної судової практики.

У результаті проведеного дисертаційного дослідження запропоновано авторське бачення властивостей доказів, місця допустимості серед них (стор.26-30). Дисертант приділяє увагу удосконаленню понятійного апарату кримінально-процесуальної науки шляхом удосконалення поняття допустимості доказів і визначення її як властивості доказів, яка забезпечує правомірність їх використання для досягнення завдань кримінального судочинства і визначається чинним кримінально-процесуальним законодавством, належним (уповноваженим) суб'єктом збирання, законним способом отримання та формально визначеною формою фіксації (стор. 47).

Слушним видається твердження дисертанта щодо необхідності посилення ролі громадськості у сфері боротьби з корупційними правопорушеннями. В зв'язку з чим досить цікавою є пропозиція ввести до кримінального процесу нового суб'єкта сторони обвинувачення – громадського обвинувача (стор. 70).

Заслуговує на увагу запропоновані дисертантом зміни до порядку повідомлення особі про те, що до неї здійснювалися негласні слідчі (розшукові) дії (стор. 134).

На підтримку заслуговують й інші положення дисертаційного дослідження, що відповідають вимогам наукової новизни.

Обґрунтованість наукових результатів, висновків та практичних рекомендацій підтверджується послідовністю викладення матеріалу, глибиною особистої зацікавленості автора в обраній темі, використанням результатів самостійно проведеного анкетування серед працівників правоохоронних органів.

Виклад матеріалу є логічним і системним. Висновки носять самостійний характер, наділені ознаками наукової новизни, містять авторські

формулювання, пропозиції та науково-практичні рекомендації щодо удосконалення чинного кримінально-процесуального законодавства.

Дисертація виконана на високому науковому і професійному рівні, тема досліджена досить повно.

Зміст дисертації та її оформлення. Дисертація складається зі вступу, 3-х розділів, що містять 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (188 найменувань) та 4 додатків.

Структурна побудова дисертації є логічною, що свідчить про науково-обґрунтований підхід до вирішення поставлених завдань і забезпечує досягнення мети дослідження. Основний зміст вказаних розділів досить повно представлений в авторефераті.

Завершують основний текст роботи висновки до дисертації, які відповідають висновкам у авторефераті.

Оформлення дисертації відповідає вимогам до даного виду робіт, а зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях. Основні положення дисертації відображено у 15 публікаціях, у тому числі 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 статті у зарубіжному періодичному виданні та 9 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та засіданнях круглих столів.

Разом із тим, у дисертації є положення, що мають дискусійний характер, потребують уточнення та додаткової аргументації. Підкреслюючи самостійність і актуальність наукової праці І.Л. Чупрікової, вважаю, разом із тим, за необхідне сформулювати певні зауваження, які мають бути предметом дискусії на прилюдному захисті цього дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані автором у його подальшій науковій роботі. До таких, зокрема, необхідно віднести наступні:

1. На думку автора роботи, слідчий суддя відноситься до суб'єктів доказування на яких покладено обов'язок його здійснювати та він опосередковано є належним суб'єктом збирання доказів (стор.50-51,59).

Така позиція дисертанта викликає зауваження, оскільки, як видається, суд у відповідності до ст. 23 КПК безпосередньо лише досліджує докази, тобто здійснює їх оцінку і у виняткових випадках передбачених ст. 225 КПК такі дії, під час досудового розслідування, може виконати слідчий суддя.

2. Потребує додаткового обґрунтування та аргументації пропозиція автора ввести до кримінального процесуального закону обов'язок суду досліджувати під час судового розгляду у якості доказів фактичні дані, що містяться у протоколах допитів, проведених на досудовому розслідуванні (стор. 73-74).

Вказана пропозиція видається неприйнятною, так як протирічить засадам кримінального провадження.

3. Також суперечливим з точки зору доцільності та логічності виглядає пропозиція дисертанта стосовно виключення норми, що дає можливість використовувати показання з чужих слів, або закріпити обмеження щодо дачі таких показань для малолітніх свідків (стор. 117).

Утім, саме в силу специфіки цієї процесуальної дії у ст. 97 КПК закріплені додаткові гарантії допустимості таких показань в якості доказів.

4. Дискусійною видається позиція дисертанта щодо впровадження змоги отримання відшкодування матеріальної шкоди особою у випадку, коли щодо неї проводились негласні слідчі (розшукові) дії, але їх результати спростували підозри щодо причетності відповідної особи до вчинення протиправного діяння, в якому вона підозрювалась (стор. 139).

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що вказані зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження, яке містить низку теоретичних положень, що відповідають вимогам наукової новизни і мають доктринальне та прикладне значення.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація Чупрікової Ірини Леонідівни «Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 №567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

**кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України**

В.М.Трофименко

« 16 » Травня 2016 року

